

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СУЧАСНОГО ТЕРМІНОЗНАВСТВА ТА ГАЛУЗЕВИЙ ПЕРЕКЛАД

УДК 81'373.612.2

**Антонова В. В.,
студентка,
Національний університет «Запорізька політехніка»**

**Підгорна А. Б.,
кандидат філологічних наук, доцент,
доцент кафедри «Іноземна філологія та переклад»,
Національний університет «Запорізька політехніка»**

ТЕРМІНОЛОГІЧНІ БАР'ЄРИ В МІЖДИСЦИПЛІНАРНОМУ СПІЛКУВАННІ

У сучасному науковому та професійному середовищі дедалі більшого значення набуває міждисциплінарне спілкування – тобто взаємодія представників різних галузей знань, які поєднують свої методи та підходи задля розв'язання складних проблем. Така співпраця вимагає не лише спільних цілей, а й єдиного термінологічного простору, адже різниця у фаховій лексиці може призводити до непорозумінь і спотворення змісту повідомлення.

Під час різного виду комунікаційних взаємодій можуть виникати комунікаційні бар'єри (лінгвістичні, термінологічні, організаційні чи культурні) – що перешкоджають передачі, розумінню або обміну інформацією між сторонами [1]. У контексті міждисциплінарного спілкування такі бар'єри особливо актуальні, оскільки представники різних галузей використовують різну лексику, моделі і припущення, що може призводити до «розриву» в комунікації.

Саме термінологічними бар'єрами є труднощі, що виникають у процесі спілкування через різне тлумачення або вживання термінів у різних дисциплінах. Кожна галузь формує власну терміносистему, яка відображає її специфіку та концептуальні рамки. Як зазначають дослідники, «ми говоримо мовою своєї дисципліни, що створює дві проблеми: по-перше, ми не розуміємо мов інших дисциплін; по-друге, навіть спільні терміни можуть мати різні значення у різних галузях» [2, с. 198].

Подібна ситуація характерна не лише для теоретичної науки, а й для практичних сфер. Так, у дослідженні, проведеному серед студентів медичних і суміжних спеціальностей, встановлено, що необізнаність у

професійній термінології, зокрема проблеми з абрєвіатурами, часто ускладнює міжпрофесійне навчання та взаєморозуміння [3].

Для демонстрації подібних ситуацій розглянемо термін *model*. У фізиці він означає математичне або фізичне відображення певного явища, тоді як у соціології під «моделлю» розуміють концептуальну схему, що пояснює соціальні процеси, а у психології – когнітивну модель мислення або поведінки [4]. Таким чином, навіть використовуючи однакову лексику, представники різних наук фактично говорять про різні речі.

Подібна ситуація спостерігається і з терміном *system*: у біології він описує природну організацію (наприклад, нервову систему), у технічних науках – комплекс взаємопов'язаних механізмів або пристроїв, тоді як у соціології – суспільну структуру чи мережу взаємин. Без уточнення контексту подібні терміни можуть бути неправильно інтерпретовані співрозмовником.

Не менш показовим є термін *function*, який у біології має значення фізіологічної ролі органу, а в програмуванні ж – алгоритмічну дію, реалізовану у вигляді коду. У результаті навіть просте обговорення може набувати різного змісту залежно від фахового бекграунду співрозмовників.

Подолання термінологічних бар'єрів у міждисциплінарному спілкуванні є ключовою умовою ефективної наукової та професійної взаємодії. Дослідники зазначають, що найефективнішими стратегіями зменшення непорозумінь між фахівцями є створення спільних термінологічних баз, стандартизація ключових понять, а також розвиток навичок метакомунікації – уміння обговорювати сам процес комунікації та значення термінів [5].

Одним із найважливіших компонентів успішної роботи з міждисциплінарними проєктами є використання глосаріїв. Такі словники сприяють формуванню єдиного поняттєвого поля та допомагають уникати неоднозначності у трактуванні понять. Зокрема, проєкти в галузі біоінформатики чи когнітивної науки часто створюють власні онлайн-глосарії, де кожен термін має узгоджене визначення, затверджене експертами з різних дисциплін.

Крім того, важливу роль відіграє використання контекстуалізації під час комунікації, тобто уточнення значення термінів залежно від ситуації. Наприклад, замість вживання лише слова *model*, доцільно вказати його тип: *statistical model*, *conceptual model* чи *behavioral model*. Такий підхід сприяє зниженню ризику хибної інтерпретації повідомлення та підвищує точність обміну інформацією.

Підбиваючи підсумки, міждисциплінарне спілкування відіграє провідну роль у розвитку сучасної науки та професійних практик, однак воно супроводжується низкою викликів, серед яких найбільш суттєвими є термінологічні бар'єри. Різне трактування однакових термінів у різних галузях знань може призводити до непорозумінь, втрати смислу та ускладнення комунікації між фахівцями. Подолати ці труднощі можливо шляхом створення спільних глосаріїв, узгодження ключових понять та використання контекстуалізації у спілкуванні. Формування спільного термінологічного простору сприяє точності комунікації, взаєморозумінню та ефективній співпраці між представниками різних галузей знань.

Література

1. Frigg R., Hartmann S. Models in Science. *Stanford Encyclopedia of Philosophy*. 2020. URL : <https://plato.stanford.edu/entries/models-science/>.
2. Gorp B. van, Moons I. Shared Language in Interdisciplinary Research: Managing Terminological Ambiguity. *Research Evaluation*. 2018. Vol. 27(3). P. 191–200.
3. Institute of Medicine (US). Bridging Disciplines in the Brain, Behavioral, and Clinical Sciences. Washington (DC) : National Academies Press, 2000. URL : <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/books/NBK44876/>.
4. Leon C. Overcoming Obstacles to Interdisciplinary Research. New Jersey : New Jersey Institute of Technology Digital Commons, 2024. URL : <https://surl.li/gjjxzj>.
5. Reeves S., Lewin S., Espin S., Zwarenstein M. Student Perceptions of Barriers to Interprofessional Learning. *BMC Medical Education*. 2021. Vol. 21(25). URL : <https://surl.li/izutgs>.